

GRONINGEN

S. Reker

Over de spelling

De spellingsituatie in Groningen kenmerkt zich door rust. Toen in 1984 een boekje gepubliceerd werd met de belangrijkste principes en regels*, kwam daar eigenlijk alleen een reactie van instemming op. De twee grootste tijdschriften in Groningen, het literaire blad *Krödde* en het algemeen culturele *Toal en Taiken*, pasten de regels vrijwel geheel toe. In 1995 zijn ze in geactualiseerde vorm toegevoegd aan de vierde editie van het *Groninger Zakwoordenboek***.

In het grootste deel van Groningen geeft de *oa* de klank weer die in het Nederlands voorkomt in een woord als *voor*, *nooit* e.d. In sommige streken, zoals in de stad Groningen, wordt met *oa* een klank aangegeven die in *hok* voorkomt zij het in gerekte vorm. De *oa* is typerend voor de Groningse spelling zoals de *ao* dat is voor de Drentse. Het is gebruikelijk om in woorden als "lopen", "zitten" en "pakken" *-en* te schrijven ondanks dat de uitspraak iets is als *loopm*, *zitn* en *pakng*. De gekozen schrijfwijze zorgt voor een rustiger ogende en sneller leesbare tekst. De enige uitzondering op deze *-en*-regel wordt gevormd door gevallen als *timmern*, *schovveln* en dergelijke: de schrijfwijze volgt de uitspraak hier dus wel.

De Nederlandse *e* (uit *pek*) en *i* (uit *pik*) naderen elkaar in het Gronings wanneer ze direct gevolgd worden door een *m*, *n* of *ng*: *himd* of *hemd*, *denken* of *dinken*, en dergelijke woorden komen in de uitspraak als het ware beide voor omdat de betrokken klinker een tussenvorm is tussen beide genoemde klinkers. In de Groninger spelling wordt met het oog op de lees- en leerbaarheid zo veel mogelijk de Nederlandse spelling nagevolgd. Alleen wordt bij gerekte klank veelal een *i* of *o* genoteerd, ongeacht de standaardtaal. Vandaar *stingels*, *hingsel* en dergelijke.

Het Nederlandse achtervoegsel *-(e)lijk* wordt in het Gronings al naar gelang de uitspraak weergegeven door *-(e)liek*, *-elek*, *-elk*. In de twee laatste gevallen wordt dus telkens een zogenaamde stomme *e* gezegd. Vergelijkbaar met het vorige is de schrijfwijze en de uitspraak van *-eg*, Nederlands *-ig*: in het Gronings wordt een stomme *e* gesproken én geschreven.

- * Siemon Reker, *Groninger spelling. Handleiding voor het lezen en schrijven van Groninger teksten*. Haren 1984.
- ** Siemon Reker, *Zakwoordenboek Gronings-Nederlands, Nederlands-Gronings*. Veendam 1995 (4e ed.).

- RND zin 82: Haar dochtertje is met een mandje naar het bos gegaan om bramen te plukken.

Winschoten	<p>ø:r vɪχjə of lɛcə vɪχt ɪs mit ɲ kœ:fkə nuʔ bus χu'n um bruməls tə pløkŋ Heur wichtje/lutje wicht is mit n kœrfke noar t bos goan om brommels te plukken.</p>
Onstwedde	<p>hœ:r vɪχtkŋ ɪs mitŋ kœ:fkŋ nœ't bus gœ'n tə braməls plakŋ Heur wichtken is mit n kœrfken noar t bos goan tē brummels plukken.</p>
Veendam	<p>ø:r dœχtœrcə of vɪχjə of vɪχi ɪs mitŋ kœ:rfi nuʔ bus χu'n um bruməls tə pløkŋ Heur dochtertje/wichtje/wichie is mit n kœrfie noar t bos goan om brommels te plukken.</p>
Warffum	<p>hœ:r lɛj(d)jə vɪχt of hœ:r vɪχjə ɪs mitŋ kœ:fkə nuʔ bus gu'n um ... (onbek.) tə plakŋ Heur ludje wicht / heur wichtje is mit n kœrfke noar t bos goan om ... (onbek.) te plukken.</p>
Marum	<p>hɑr meiskə ɪz metŋ kœ:fkə nœʔ bustu χu'ən um broməls tə sykŋ Heur meiske is met n kœrfke noar t bos toe goan om brommels te suken.</p>

- RND zin 83: Daar is een sport uit die ladder.

Winschoten	<p>dɪ ɪs ɲ spi:lə ute:i ledər Der is n spiele oet dij ledder.</p>
Onstwedde	<p>dɪ ɪsŋ tre' utai ledər Der is n tree oet dai ledder.</p>
Veendam	<p>dɪ ɪs ɲ tre' ydə ledər Der is n tree uut de ledder.</p>
Warffum	<p>dɪ ɪs ɲ tre' tə ledərut Der is n tree te ledder oet.</p>

Marum də mistŋ tre' ytə ledər
Der mist n tree uut e ledder.

•RND zin 127: De melk spuit uit de uier van de koe.

Winschoten də mɛ:lk spɑ:it utjʊ:r fɑntkə'u
De melk spaait oet t joar van d'kou.

Onstwedde də mɛ:lk spœ:ij dəkə'utə'utχidərut
De melk spoit de kou tou t gidder oet.

Veendam də mɛ:lk spœ:it ytjʊ:r fān də kə'u
De melk spoit uut t joar yan de kou.

Warffum mɛ:lk spœ:yt kə'utətjʊ:r ut
Melk spuit kou te t joar oet.

Marum də mɛlk spœ'ʔt yt jə'ʔr fənə ku
De melk spuit uut t joar van e koe.